

A 2820-

11/55

Biztosítási ügyekben.

—XXXX—

Egy szó

A MAGYAR NEMZETHEZ.

Szerkeszti

REHÁK.

Második bővített kiadás.

PEST,

Nyom. Herz Jánosnál. (Nádorutca 6. sz.)

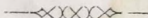
1858.

2820-

R. 388.07

4

Biztosítási ügyekben.

2008 JUN 15

Egy szó

A MAGYAR NEMZETHEZ.

Szerkeszti

REHÁK.

Második kiadás.

585 A

PEST,

Nyom. Herz Jánosnál. (Nádoruteza 6. sz.)

1858.

1985

2008 JÜN 12

A 2820

I.

Az új magyar biztosítási társaság keletkeztével a biztosítás ügye hazánkban új korszakba lépett. A népesség minden rétege, a lelkes nemesség úgy mint a polgári rend és földmivelői osztály a legbuzgóbban foglalkozik a biztosítás kérdésével. A sajtó erre fordítja legnagyobb figyelmét, a napi és hetilapok erre vonatkozó jeles cikkeket hoznak, és terjedelmesebb röpiratok kimerítőleg szólnak a biztosítás minden oldaláról.

Ha egy nép bármily kérdés által ily módon mozgásba hozatik és igénybe vétetik, akkor ennek minden igaz barátja, ha a nép érdeke szívén fekszik, köteles a felvilágosításhoz szinte hozzá járulni, mihelyt e tekintetbeni tapasztalásdús élete, valamint szorgalmas elméleti előtanulmányai által erre hivatva van.

E sorok írója gyakorlati tevékenységének legnagyobb részét kizárólag a biztosítási ügynek szentelé, és elmélkedését is folytonosan a

nemzeti jólét e fontos tényezőjére fordítá. A ha-
za minden részében gyűjtött ebbeli észleletei
folytán sikerült neki tökéletesen felfogni azon
irányokat, melyeket a magyar nép a biztosítási
ügyre nézve tart. Valamint minden más tárgy-
ban, ugy itt is nyilvánulnak dicső tulajdonai.
Eléggé volt alkalmam e nép tiszta romlatlan el-
méljét, megbízhatóságát, őszinteségét, hazugság
iránti gyűlöletét, valamint kedélye ártatlanságát,
mely távol a bizalmatlanságtól minden véle-
ményt, minden ígéretet készpénz gyanánt fogad,
tapasztalni. Kétségeskedés nélkül örömmel és
hálásan elismeri a neki nyújtott jót. Nem tépelő-
dik, csak a teljesített jótettet látja, s jótevője-
hezi hű ragaszkodása nem szenved az által csor-
bát, hogy különbeni személyes viszonyai nem iz-
lése szerintiek.

A magyar más országokból jövő személyek
iránti türelmében, s azon egyenességben és fel-
bátorító buzgalomban, melylyel idegen intézetek
meghonosítását elősegíti, eléri az éjszakameri-
kai Minden idegen elem feletti erejének és
tulsúlyának öntudata előidézi benne is azon biz-
tossági érzetet, hogy az ilyenmü behozott inté-
zetek átváltoznak olyanokká, melyek kizárólag
hazai czéloknak szolgálnak. A magyar honát az
erők küzdhelyének tekinti, melyeknek harcza a
hon valódi javának diadalmával végződik, s

örömmel látja az idegen, a küzdelemben résztvevő erők hozzájárulását is. A magyar népnek ezen sajátsága kell hogy nagyságra és dicsőségre vezéreljen, és valóban az nem tartozik valódi barátjaihoz, ki e jeles tulajdontól egykori szellemi és anyagi nagy lendületenek ezen kezességétől meg akarná fosztani. Az nem valódi barátja, ki erkölcsi hatalmát arra irányozza, hogy az idegen erőket az országból kiszorítsa, s az eddig nyílt küzdteret előlök elzárja.

Ellensége azonban, még pedig legnagyobb ellensége az, ki őt ilyenmü utakra viszi oly téren, hol legszentebb érdekeiről, jóvoltáról és tönkrejutásáról van szó. Az legnagyobb ellensége, ha mindjárt a legszebb hitvallást mondaná, s ajkairól a legtisztább buzgalom esküszavai folynának. Minden már magában hamis elv, melyet a tudomány és az előrehaladt felvilágosult gyakorlat kárhóztatnak, csillogó szónoklat által az igazságnak némi színét nyerheti, kivált akkor, ha feltételeztetik egy mesterséges, egészen szabály ellenes állapot, melynek folytonos tartása természet szerint lehetetlen.

Ilyen elv helyt állhat, ha csak futó ingernek engedünk, és nem a nyugott de hatható megfontoláshoz folyamodunk. Azonban az általános igazságok uralmának ilyenén felfüggesztése mindenkor keserüen bosszúlja meg magát.

Azon nép, mely az általános emberi természetben alapuló és azért örökös érvényre jogosult elvekről — ha csak időnként is — elfordul, azon nép, mely a természet törvényei szerint csak pillanatnyi tartalmu kivételes állapotok előidézése általaz ilyen elvektőli eltérést lehetővé akarja tenni, nagy veszélynek teszi ki magát.

Ha azután a természet ellenes állapot ismét a természetesnek helyt csinál, minek okvetlenül be kell következni, az ilyenre számított intézetek pedig amaz állapot által minden tevékenységöknek felfüggesztésére vagy megszüntetésére kényszerítve, hiányzanak, akkor ilyen népre nézve beáll egy hosszú szenvedési korszak, mely nem előbb éri végét, mint midőn ama kiszorított intézetek ismét bizalomra vergődve tevékenységöket ujolag megkezdik, a mi sok időbe kerülhet, mert az általjában igazaknak elismert és bebizonyult elvek felfüggesztése által megingatott bizalom valamely nép józan belátásához csak igen lasan áll ismét helyre.

Minden honbarátnak kötelessége valhányszor ily hamis elvek hirdetői felszólalnak, a helyes belátás és tiszta értelem elhomályosítása ellen egész erejével hatni, intő szózatot emelni, s a népnek mindig természetszerű tartós állapotokat hathatósan előmutatni, nehogy természet elleni mesterségeseket alkosson, és ezeknek szük-

ségképeni eltűnése után hosszú időre a legsa-
nyarubb nélkülözések sorsára jusson. Azon moz-
galmak, melyek a biztosítás terén eredtek, ily
mesterséges természet szerint múló állapotok felé
irányulnak, és e sorok írója feladatul tűzte ki
magának, a következő előadásokban azon ve-
szélyekre figyelmeztetni, melyek ezen irány ki-
tartó követése által a népjólétet és minden or-
szágos érdeket fenyegetnek.

II.

Nagy igazságtalanság volna a régibb biztosító intézetek eddigi működését kevésre becsülni. A hon körül valójában nagy érdemeket szereztek magoknak. Midőn ezeknek nagyobb része Magyarországon működni kezdett, a biztosítás ügye név szerint is alig volt ismeretes. A kereskedelmi életnek ezen ága ezelőtt Magyarországon egészen miveletlen maradt. Ki nem ismeri azon nehézségeket, melyekkel minden új eszmének harczolni kell? Mennyivel nehezebb volt még az anyagi érdekek teréni biztosítás megmérhetlen fontosságának felfogását megghonosítani! A gyakorlati élet ép oly kevéssé egyengeté a fellépő intézeteknek az utat mint az elmélet. Nem létezett akkor sajtó, mely a nép minden rétegére hatott, mely a biztosítás kérdését fáradatlanul tárgyalta volna. Az ország anyagi téren még akkor szunyadozott. A magokra hagyott intézeteknek az egyiránt nagy akadályokat, a közönbösséggel (Apathie) és az előítéletet kellett eltávolítani. Kiscinyben kelle tehát kezdeni s a haladás csak lasan ment. Nagy

nyereségről szó sem lehetett. Meg kellett elégedniök fáradozásuk egyedüli eredményével, a biztosítási ügy terjesztésével. De valamint minden helyes, ép eszme bár lassan, de biztosan utat tör magának, és végre óriási mérvekben hat, úgy az új intézetek kitartása által a végzél és azon megmérhetlen előnyök felfogása, melyeket egy biztosítási vállalat valamely országra terjeszt, mindinkább elterjedt és mindig nagyobb körökbe hatott. Nem sokkal több mint két évtized múlt el működésök kezdetétől, és e nagy hatalmas ország minden kis zugába behatott a biztosítás iránti részvét. Nincs többé község, ahol nem találtak biztositott vagyont, nincs folyó, nincs út, melyen nem szállították biztositott jószág. A biztosítási ügynek térbeni kiterjedésével lépést tartott a biztosítási nemek sokszorosítása is. Végre kiterjeszkedett minden elemi eseményre, és minden módosítás, melyet más országokban a leleményesség kigondolt, a magyar intézeteknél azonnal alkalmaztatott és az országban elterjedt.

Egy időben fejlődött a biztosításnak minden különböző neme is, és a mindinkább tökéletesedés elérése az intézetek állandó feladata lön.

A biztositó közönségnek minden lehető könnyítés nyújtott. Gondos figyelem fordított a különféle néposztályok különböző viszo-

nyaira, az üzletekbeni eljárás soha sem történt egyremásra, hanem mindenütt az egyéni viszonyok szorgos megvizsgálásával és méltánylásával. Mindenki részesült könnyítésben, kinek erre igénye volt, és becsületes biztosított alig fog figyelmetlenség vagy feltételekbeni sanyaruság ellen panaszolkodhatni. Az engedmények ezen rendszere mindazok irányában, kik körülményeik és személyes biztosítékaiknál fogva könnyítésre érdemesítették, nem szoritkozott egyes egyénekre, hanem nagyobb mérvben testületekre és községekre is kiterjesztetett. Nagy számú falusi községek az egész testületbeni (in corpore) biztosítás előnyét oly kedvező feltételek mellett nyerték, minő mértékben az azelőtt ismeretlen volt. Mennyi szerencsétlenség hárittatott el ez által sok vidékéről hazánkknak, mely épen az utóbbi években hallatlan kiterjedésben látogatott meg tűzvész által. Sok ilyen falu romjából való újabb alakbani feltámadását a községi biztosítás jótékonyságának köszöni.

A régibb intézetek tevékenységének ezen rövid áttekintete elegendő lesz arra, hogy nagy érdemeiknek felhozása önhitségnek ne lássék. Ha semmi egyebet nem tettek volna, minthogy a biztosítási ügy első csiráit elvetették az ipar és gazdaság földébe, már igényt tarthatnának az ország hálájára; mennyivel nagyobb tehát

zen igény, miután e csirákat gondosan ápolták, mindinkább nagyobb fejlődésre hozták, és mindinkább nagyobb térségbe átültették.

III.

Midőn az első ilyenmű intézetek az országba felléptek, természetesen egy nagy, hanem is átaljában érzett szükség pótlására jöttek. Az elpusztítás iszonyatossága semmi oldalról sem számíthatott enyhítésre vagy teljes orvoslásra. A hol a szerencsétlenség megtörtént, súlyos karja ott maradt sok éven át, melyeknek leolyni kellett, míg nyomai ismét eltűntek. Voltak egész kerületek, melyek nem jöhettek elemi események csapásai után új erőre, és azelőtt magukat jól biró családok ilyen szerencsétlenségek következtében még későbbi nemzedékeikben is szegénység és nyomor által látogattattak meg.

Az ország szüksége, melyre azelőtt helyre-pótlás nem találtatott, és melynek kielégítésére hiányzott a tapasztalás és haladás, habár öntudatlanul de szívesen fogadta az új intézkedéseket. Ez vezetett — daczára azon nagy főnebb emlitett akadályoknak — mindig szilárdabb megállapításukra és a nemzetbe való beélésökre.

A szükség volt tehát mindenek előtt erredetők forrása és alapja. Ennél szilárdabb alapja pedig nem lehet valamely intézetnek, és ép oly kevésbé jobb kezessége létezésének jogosultságára.

A fenálló intézetek most már annyira vittek, hogy az ebbeli szükséget tökéletesen kielégítik, oly móddal fejlődtek és kiterjeszkedtek, s végre az országnak minden zege zugában oly annyira szerkezettek és szervezettek, hogy képesek minden bár minemü igénynek tökéletesen megfelelni. Végre oly elveket követtek, melyek minden néposztálynak a biztosítási ügy jótékonyosságában való részvevését lehetővé és igen könnyüvé teszik. Az ország viszonyai meg van vizsgálva és minden érdekre kellő figyelem fordítva. Nem is létezik az egyedáruság (monopolium) hatalma; — öt, óriási értékkel ellátott és messze országokra elterjedt, s így kimerithetlen segédforrásokkal bíró hatalmas társaságnak versenye meggátolá a biztosítási díjaknak az elkerülhetlen minimum feletti emelkedését, és sehoh az országban képzelhető sem volt a panasz a biztosításnak meg nem birható vagy csak nyomasztó magasságu díjak miatti nehezítése vagy épen lehetlenítése ellen. Segédforrásai, saját tömérdék értéke, messze országokra való terjedése egyszersmind a legszilárdabb biztosítékot

nyújták, és a bizalomnak megrendíthetlen alapja volt.

Hasonlítsuk már most össze a jelen időpontot a régibb intézetek első fellépési idejével, és kérdezzük az országot: Valljon érez-e most is olyan nagy szükségét, melyet a fenálló intézetek ki nem elégíthettek, mire csak egy új vállalat képes? egy szóval magára az országra nézve volt-e szükséges, hogy új vállalatok támadjanak, és működni kezdjenek? Merítheti-e egy jelenleg Magyarországon fellépni akaró biztosítási vállalat létezési jogosultságát az országnak ki nem elégített szükségéből? Ezen kérdés nem ered az első magyar biztosítási társaság iránti irigységből vagy neheztelésből. Ezen kérdés minden vállalatnál, mely nem saját álláspontját, hanem az országét, melyben működni akar, előtérbe állítja; a dolog szükségességétől ered. Előmutathatja a magyar társaság létezésének azon kezességét, mely az országban létező régibb intézeteknek igazolásul szolgál? Ezen kérdést nem lehet eléggé nyomatékosan tenni, mert csak itt található a felelet azon kérdésre is, valljon hazai érdekekből hivatott-e életre az új vállalat?

Hogyha még csak az országnak szüksége által sem idéztetett elő, annál kevésbé lehet szó a hazai érdek emeltyüjéről. Így tehát csak sa-

ját magáért, saját érdekei végett eredt, és ily alap eszme mellett nem igényelheti többé a szó legvalódibb értelmében való hazai intézet címét. Ezen magasabb értelemben a fenálló intézetek magokat hazaiaknak nevezhetik, mert eleinte kizárólag az ország szükségének és érdekeinek feleltek meg, ezeknek rendelkezése alá bocsáták összes erőiket, és saját érdekeket nem az előtérben, hanem a második sorba állíták.

IV.

Ha már ily szempontból az új vállalatnak, mint kizárólag hazai intézetnek elnevezése egészen helytelen, annál inkább az általános kereskedelmi szempontból. Minden legelső megállapításában levő biztosítási vállalat kizárólag ezen szempont alá esik. Nagy vállalatok, melyek már több éven át más országokban virágoztak, ezen szempontot bizonyos körülmények és viszonyok közt elmellőzhetik. Midőn a régiebb intézetek az országba jöttek, mindnyájának léte már szilárdan meg volt állapítva, már nagyobb működési térnek örvendettek, és tevékenységök nyereségsikere már máshonnan biztosítva volt. Mődjukban állt tehát figyelmöket főleg a biztosítási

ügynek magyarországbani meghonosítására fordítani, és ezt meg is tették. Azon országokban pedig, hol eredetileg felléptek, kiterjedésökor a minden kereskedelmi vállalatnál régóta megszokott rendszert követték. Szoritkoztak a kereskedelmi verseny eszközeire, versenyeztek a díjra és a biztosítást kereső közönségnek nyújtandó könnyebbségekre nézve más ilyenü vállalatokkal. Sehol sem voltak oly elbizakodók, hogy általános részvétet oly érdek felingerlése által gerjeszsenek, mely tulajdonképeni szándékoktól távol volt. Sehol sem hozák a kizárólagosság elvét érvényre, hogy magokat mint honos, mint hazai intézetet kikiáltsák, és ezen ürügy alatt a kizárólagos figyelmet magok számára igénybe vegyék.

Hogyan is találhattak volna különben utat más országokba, hogyan terjeszkedhetek volna oly nagy, oly messze körre? A lehető legszélesebbre fektetett működési alap legelső feltétele, üdve minden kereskedelmi vállalatnak, és e közben az egyedül helyes álláspont a kozmopolitikai. Sokkal nagyobb mértékben áll ez biztosítási vállalatokról, melyek, minél kiterjedtebb körük, minél nagyobb azon országok összege, melyekben hatnak, annál áldásdúsabban, és annál sikeresebben működnek nem csak saját javukra, hanem működési körük minden egyes része javára,

és létezésüknek annál mélyebb gyökereit verik. A kizárólagosság elve tehát a biztosítási ügyben nem csak az országra magára átok, hanem egyzersmind az új vállalatnak bölcsőjébe fektetett kigyó, mely okvetlenül kora vesztét fogja okozni.

Hazafiságon, — így szól a magyar társaság az országhoz, — alapszik az ő léte, a hazafiság állott bölcsőjénél, a hazafiság fogja nagyra növelni. Mennyi vész fekszik az országra s a vállalatra nézve e jelszavakban! Mennyi veszélyt idéznek elő ilyen rövid látók és önzők által az országnak odavetett csábszavak!

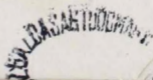
Tehát hazafiasnak nevezi magát az új intézet, és azért akarja saját maga ápolását a haza minden barátja által, és ez által, habár nem nyíltan, de következtetve, a többi intézetnek az országbóli kiszorítását. Mit mondanak majd erre azon más országok, hol a többi intézet már régóta székel, kiterjedést és általános bizalmat nyert, és hova az új vállalat szinte utat törni akar? A kizárólagosságnak már a honban gerjesztett vésszes tüze más országokban is felélesztheti ama tüzet, és következése az lesz, hogy az új társaság ezekben minden működéstől annál bizonyosabban ki fog zárni, mivel hálásabban és készségesebben ismertetett el amaz országokban mindenütt a többi intézetnek hosszabb ott székelése és működése végett teljes hasznossági joga.

És végre a távol külföldi kereskedő világ, melynek az új vállalatotli visszavonulása bizonyos, miután kizárólagos elvek, melyek a kereskedés egész szellemével merőben ellenkeznek, ahol inkább mint ott, soha többé el nem távolítando bizalmatlanságot gerjesztenek!

Ha a hazafiság egyedüli éltetője az új vállalatnak, akkor lehet, hogy a többi intézet kiszorításával a magyarországi térséget maga foglalja el. Mily veszélyeknek van azonban ekkor az ő s az ország anyagi jövője kitéve!

Egy biztosítási vállalatra kelletinél kisebb működési térre szorulva az új intézet nem alkalmazhatja a viszonylagosság elvét oly nagy, oly kiterjedt mértékben, mely egyedül kezkeskedetiek fenállásáról. A szerencsétlenség gyakran egész országra, vagy annak nagyobb kerületeire kiterjed. Ha már most a működés csak arra magára szorítkozik, hol van akkor a kiegyenlítő tényező? Mily veszteség a bevételekben és mily kikerülhetetlen az alaptőke összeolvadása? Mit várhat a szükségnek ily idejében az ország? Miorsra jut általában, ha az ugynevezett hazai intézet az országban egyedül uralkodó marad?

Szerencsétlenségek idejében — melyek nevezetesen egyes nagyobb kerületekre nézve épen nem tartoznak a ritkaságok közzé — miután a kiegyenlítő máshonnan bevétel hiányzik, lehet,

hogy nem csak a bevételek összege, hanem még az alaptőke sem elégséges az inségre jutottak kielégítésére. Rendes időben pedig az önfentartási ösztön az intézetet arra vezetendi, hogy más oldalról hiányzó bevételek tekintetéből az országra a biztosítás terén súlyos terheket ro- vand.

A hazafiság, melyre az új magyar intézet hivatkozik, és melyet mint fegyvert a többi intézet ellen felhasznál, akkor öngyilkoló fegyver leend és kérlelhetlenül be kell állani az általános érvényes elvektől eltérés sanyara követke- zéseinek, és ki nem marad azon bosszu, mely mesterséges, természetellenes állapotok alkotása által az általános emberi természetet elkövetett bűnökre mindenkor bekövetkezik.

Helyes álláspontján létezik-e tehát az új társaság, és a viszonyok helyes felfogása és méltánylása magasságán annak igazgatósága, midőn ez utóbbi hirdetéseiben, például a kassai értesítő heti lap 1858. május 1-én költ 34. számában, hol egy ügynöknek Kassán való kinevezését hirdeti, és a közönséget ennél teendő biztosításokra felhija, hozzá teszi :

„Ehez járul, hogy a biztosítási díjak az országban maradván, pénzviszonyaink emelkedéseit segitendik elő, holott minden más külföldi társaságnak fizetett díj az országtól elvontnak

tekintendő, mely pénz soha többé nem leend a nemzeti pénzforgalom javára.“

Mily sértőleg kicsinyítő vélemény fekszik egy nemzeti szint viselő társaságnak ezen föl-szólításában a magyar nemzet felfogásáról. A magyar társaság az osztrák birodalom egész körében kezdte meg működését, és talán a külföldön is ottani biztosításoknál részes leend. Igen könnyen történhetik, hogy a külső károk a külső bevételeket felülhaladják. Ebből czáfolhatlanul következik, hogy főindoklásával, avval, mit előnyként hoz fel és oly szilárdsággal állit: hogy t. i. a pénz Magyarországbán marad, kirívó ellenkezésbe jő. Hogy ezen állítását csak némileg érvényre hozza, következetesen csak Magyarországbán volna neki szabad biztosítani. Kiméleltből nem kérdeznők akkor: hátha itthon az országban a bevételeknél nagyobbak a károk? A részvényesek mint állittatik, hazafiak, a magyarhoni biztosítást szerzők szinte azok, — ismételve kellene tehát kérdezni: honnan jöjjön a kiegyenlítő tényező?

Hanem — „a számok mindent bizonyítanak“, mond Benzenberg tanár. Halljuk tehát, miként szól a trieszti általános biztosításnak (Assicurazioni Generali) pesti főügynöksége a „Pester Lloyd“ 1858. május 9-én költ számában, magyarországbáni utolsó öt évi eredményéről,

vonatkozással a magyar társaságnak fönebbi hirdetésére.

Év	Dijak utáni összes bevétele		A fő- és al-ügy- nökök di- jai, s az igazgatási költségek		Dijak utáni tiszta bevétele		Megtérített károk	
	frt.	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
1853	395635	53	79127	11	316508	42	258614	40
1854	503485	53	100697	11	402788	42	415894	39
1855	490408	47	98081	45	392327	1	401879	5
1856	526275	55	105255	11	421020	44	552471	45
1857	552997	21	110599	28	442397	53	438457	9
Veszteség	2468803	49	493760	46	1975043	3	2067317	18
					92274	15		
					2067317	18		

„Mint hogy már most mind a kártérítések összege, a mint ez a teljesített kártérítéseknek évenként nyomtatásban megjelenő jegyzékéből látható, mind pedig az ügynöki díjakra és igazgatási költségekre fizetett összegek az országban maradnak, következőleg az utolsó években a bevett 2,468803 pfrt 49 kron kívül még a 92.274 pfrt 15 hrnyi pótlék, s így összesen 2,561.078 pfrt 4 kr. Magyarországnan

maradt, azon a kasa-eperjesi „értesítő“
 e hó elsején költ 34. számában az uj biztosítási
 társulat igazgatósága nevében megjelent hirde-
 tésben foglalt szólam: „hogy a valamely külör-
 szági társaságnak fizetett díjak az országtól el-
 vontaknak tekintendők, mely pénz soha többé
 nem leend a nemzeti pénzforgalom javára“ csak
 egy alárendelt, tiszta értelemmel nem bíró orga-
 num kifejezése lehet, miután nem tehető fel,
 hogy a bár még fiatal és drága tapasztalásokat
 csak még ezentul teendő igazgatóság maga mind
 azon bevételt, mely eddig még kevéssé csonki-
 tottan befolyt, nyereségnek tekinti, vagy pedig
 a többi régibb intézet irányában ellenséges ál-
 lást akar foglalni.

V.

Sokan azonban ezen hazafiságra való hivatkozásban nem fogják azon kizárólagosságra és a régibb intézetek kiszorítására való törekvést látni akarni. A hazafiság élesztése az új intézet előmozdítására nekik egészen természetes dolognak látszik oly országban, mely kereskedelmi vállalatokban nem épen dus, és melyben természet szerint meg van azon vágy, hogy ezeket kiterjessze és olyanokkal szaporítsa, melyek hatalmas célokra nagyszerű eszközökkel törekednek. Ők átaljában át nem látják, hogy ezen hazafiság nem csak az új vállalat részére, emeltyünek, hanem a régibb intézetek ellen fegyvernek használtatik.

Kimuttatatott ugyan már, hogy az új vállalatnak hazai és hazafiui színben való mutatkozásában, azon szünet nélkül a vészhez intézet szózatokban, hogy az ifju intézet egész kiterjedésében a haza végett pártoltassék, már közvetve a többi intézet elent hadviselés, és ezeknek mint idegeneknek és betolakodóknak kiczégérezése fekszik. De ha még fenforoghat azon kétség,

hogy a hazafiság itt a kizárólagossággal egyértelmű, úgy ezt eltávolítják ezen szándék számtalan egyenes nyilatkoztatásai, melyekkel a napi sajtónak az új intézet pártfogói által beadott vezércikkeiben, sokszoros röpiratokban és a nép között falun és városokban elterjedt ugynevezett útbaigazitásokban találkozunk. Mindezek saját előnyeik magasztalása mellett azon célra törek-szenek, hogy a régibb biztosítási intézeteket a nép előtt lealacsonyítsák és hitelöktől megfosz-szák. A bizalmatlanság, mely a népben a régibb intézetek iránt nem létezett, mint bevégzet tény (fait accompli) állittatik fel, és az eddig erről semmit sem tudó kedélyekben ily jogszerűtlen módon élesztetik az fel.

A régibb intézetek minden intézkedése gyanusittatik, a biztosító közönséggeli bánás-módban való egyenesség és becsületesség meg-tagadtatik tőlök, szemökre vettetik, hogy a kö-zönséget a biztosításnak valódi természete és sa-játképeni célja felett szántszándékkal homály-ban és tudatlanságban tartják, rájuk fogják, hogy ügynökök alkalmazásánál és biztosítások teljesítésénél egyedül tisztátlan célokra törek-szenek, végre mint működésök tulnyomó árny-oldala kiemeltetik, hogy bevételeik nagyobbítá-sánál az eszközökben nem igen válogatnak. Mind ezen gyanusítások és lealacsonyítások a régibb

intézetek elleni fővásban arra mennek ki, hogy ezek milliókat hurczolnak ki az országból, és annyival teszik Magyarországot folyvást szegényebbé.

Ezen taktika a régibb intézetek ellen részint nyiltan, részint közvetve, látszólag ártatlan értelmezésekbe és magyarázatokba beszöt, és azért a kedélyekre annál inkább ható beszínlések által gyákoroltatik.

Hogy pedig itt nem merő tettleges alap nélküli vádakot mondok, hogy korántsem fogok az uj intézetre oly fondorkodásokat, melyek távol vannak tőle, eléggé bizonyítja egy irat, mely nem rég a magyar intézet egyik előkelő hivatalnokának Osztróvszky József felügyelő urnak tollából ily czim alatt: „Az elemi kárbiztosítás Magyarországon“ a közönség kezébe jött, és mértékelt hang, valamint a tárgynak amolyan oktató kezelése által más ilynemü tudósításoktól különbözni akar.

E szándékához hiven csakugyan ki is kerül minden hevesebb kitörést, de annál gyakrabban használja azon finom gyanusításokat, melyek ártatlan kedélyeknél sokkal biztosabban eléri czéljokat mint a durva vád. Minden lapon találni vádakot, melyek a régibb intézetek, s azok igazgatóságai majd becsületességöket majd belátásukat illetik. A tulajdon becsületesség, me-

lyet megszeghetlen zsinórmértékül tűznek ki, mindinkább kirí azon sötét alapszínből, mely e tekintetben a régibb intézeteknek diplomatikus finomsággal adatik. Jámbor arcczal rajzoltatik a régibb intézeteknek sok eljárása, szerződéseik és egyéb okirataik vésvédelem parancsolta cselekedetnek. A lehető legvastagabb bántalmaktól sem kiméltetik meg a nemzeti becsület, csak arra szolgáljanak, hogy a régibb intézetek mint mindenha a nemzettel ellenszenvesek állitassanak oda.

Itt egy kis kivonati gyűjtemény adatik azon iratból, mely az olvasónak mutatandja, hogy amaz állítások hajszálnyira sem térnek el a valóságtól. Ha az egész művet elemezni lehetne, ama érv minden esetre még döntőbb volna, mert a vád alá vett helyek csak saját tartalmukról tanuskodhatnak, de nem mesterséges összekötetésükről, melyben a mű többi részével mint valódi domborművek mutatkoznak.

Mindjárt az elején a régibb intézetek alapszabályairól ez áll: „még a jobbakban is (mert nem valamennyi intézeté egyenlő) van sok olyas, mi sem az osztó igazsággal, sem a kölcsönösség elvével, de legkevésbé a méltányossággal meg nem egyeztethető.“

Miután azon kényszerűség előadatik, melynél fogva a régibb intézeteknek biztosítási feltételeiknél a lehető legóvatosabban kellett el-

járni, nehogy kevésbé lelkiisméretesektől kiszákmányoltassanak, kiemeltetik — mint ennek következése azon bizalmatlanság, melylyel a ré-
gibb intézetek Magyarországon tekintetnek.(?)

De mindjárt utána következik a bizalmatlanságnak még egy más forrása egyrészt, s a némileg csekélyebb lelkiisméretességnek a ré-
gibb társaságok működési tehetségét illetőleg, másrészt, mert szóról szóra ez áll :

„Maglehet, eme sajnos (t. i. előbb bőven előadatik, hogy Magyarországon a legbecsüle-
tesebb embernél is gyakran, ha az intézet va-
gyonáról van szó, hallgat a lelkiisméret) hogy
ne mondjam ellenszenves erkölcsi állapot egyik
szülőoka honunkban azon körülmény is : hogy
az eddig részvényes biztosító-társulatok idege-
nek lévén, már ennél fogva sem fogadtattak azon
őszinte és bizalmas nemével az érzelemnek, mely
a magyar embert saját hazai intézményeinek ke-
gyeletében jellemzi, s melylyel például az első
magyar általános biztosító társaság keletkezésé-
nek híre, a közönség valamennyi rétegeiben üd-
vözöltetett; . . .“

Itt minden tömegesen együtt van, a mi a
főnebbi ezen és minden más hasonló nyilatkoz-
ványok elleni vádnak tárgyát képezi : a mint
hazai intézetet illető öndicsőítés, a többi mint
idegen intézetnek lealacsonyítása, a bizalmat-

lanság, mely ellenök ezért mindenkor a népben tápláltatott, a csekély rokonszenv, melyet az országban gerjesztettek. Végre pedig — és ez a legerősebb vágás, csakhogy nem az intézetek, hanem maga a nemzet és annak becsületessége ellen intéztetik, és az oly gyalázattal terhelte-
 tik, melyet minden magyar embernek felindulással kell visszautasítania, — állittatik, hogy a magyar nép erkölcsi érzete és lelkiismérete a régibb társaságok vagyona és jogai iránt azért volt volna oly csekély, mivel ezek idegenek voltak, melyek iránt a nép becsületességérzete nem viseltetik azon engedményekkel, melyeket az új társaságnak, mint hazai intézetnek örömmel nyújt!
 — Vannak ugyan a történelemben példák, hogy egy nép magassabb politikai czélok elérése végett a legsanyarubb nélkülözéseket türi, hogy ellenségeinek és elnyomóinak gyengítésére minden velek való közlekedésről lemond, s kiteszi magát az elszegényedésnek; de a legmagasabb politikai cél sem engedte meg, hogy a valódi jogot szem elől téveszsze, s azt azért sértse, mert azon elnyomók joga volt, kik ellen a harcz folyt. És mit a legmagasabb ingerültség más polgárosodott népeknél meg nem engedett, az itt oly népre rovatik, mely magát mindig és mindenek előtt becsületessége ál-

tal kitüntette; még pedig nem valami magasztos, valódilag hazai, vagy valódilag emberiségi érdek végett, hanem hogy egy közönséges kereskedelmi vállalat a hazai intézmények sorába bevezetessék, és ez által egy kereskedelmi üzér-ség sikere biztossittassék. Nem szükség hozzá-tenni, hogy ezen visszaélés, mely ily módon a magyar nép becsületével ily czélok végett történik, melyek, ha tiszta természetűek is volnának, még sem tartoznak a magasztosakhoz, nem azokhoz, melyek a hazafias lelkesedés hevét érdemlik — a valódi honfiaktól érdeme szerint fog bélyegeztetni.

A főnebbi idézetekhez hadd soroztassék még néhány más, melyekből az új intézet és szószólóinak valódi törekvése kiviláglik.

„... S a legfőbb hiba ott rejlik, hogy az intézetek, midőn valamely biztosítást elvállalnak, nem veszik figyelembe eme két igen igen lényeges kérdést: „kinek“ és „mit?“ — hanem csak azon vannak mi uton lehessen minél többet biztosítani, s így minél több jövedelemhez jutni. Pedig a „soliditásról“ alkotott szerény fogalmam szerint, ezen kérdések lelkiüsméretes alkalmazása és szigorú követelése tekinthető a valódi „soliditás“ legelső alapjául“ stb. — „Mindez alkalmazásul a többi intézeteknek, melyek a soliditásnak ezen alapját nélkülözik.“

Most jó a sor a biztosító ügynökökre. Mondatik: 1500—2000 ügynök között csak kevés fog találatni, ki, ha valaki nála 20 köből buzát egy hold földön jégverés ellen biztosítani akar, csak annyit is kérdezne: hogy hát valószínű-e, hogy egy hold földön 20 köből búza megteremhessen? — annál kevésbé fogja a biztosítást keresőt arra figyelmeztetni, hogy hasztalan biztosíttatja javait háromszoros értékben, mert a társulat kár esetén csak a valódi kárt térítendi meg.

Látszik, hogy a szerző mindig az intézet eljárása helyett nemzetének erkölcsi jellemét tünteti fel rossz színben, és ennek a belátás minimumát tulajdonítja. A többi intézet és organumai az ő nézete szerint igen kevésbé becsületesek a nem becsületes nép iránt, mely nem akarja magától felfogni, hogy csak kár ellen történik biztosítás, hogy a kár valami történetet tesz fel, hogy csak a történt kár megtérítését lehet követelni. Oktatásának részletessége feltételezi, hogy a népben általánosan az ellenkező nézet uralkodik, és gyaníttatja, hogy a szerző azon hitben él, miszerint a biztosítást kereső közönség e honban rendszerint nem tiszta szándékkal viseltetik. Az ügynökök más országokban is azon anyagból valók mint az itteniek, és nem követnek más eljárást mint ezek, és még

sem hallani semmit más országokban az ilyen oktatásnak szükségéről. Mért léteznék ez csak Magyarországon? Arra feleljen azon irat szerzője, ki a népet majd magasztalja, majd lealacsonyítja, a mint épen kitűzött czélja kívánja.

Nem akarom az idézeteket tovább folytatni, mert az itt követett czél sem bírálata sem megczáfolása azon iratnak, hanem csak kimutatása annak, hogy a kisebbitésnek semmi nemétől sem irtóznak vissza, még akkor sem ha ezek ama nemzet ellen irányozvák, melynek nagylelkűségére történik hivatkozás, — csak hogy a régibb intézetek mint idegenek, melyek a nemzet részvételére méltatlanok, kirívó szinekkel festessenek, azon fölül az országban tisztelettől és bizalomtól megfosztassanak, és az által működésök megsemmisítsék.

Ezen, habár rejtett rágalmaknak valódi czélja azonban nagyon is átlátható, és azon elfogultság, mely bizonyos körökben helyt foglalt, végre meg fog szünni. Az emberek át fogják látni, hogy a hazai intézménynek neve megbecsülnittetik, ha az neki egy kereskedelmi társulatnak, mely még csak iparvállalatként a csupán anyagi czél mellett a nemzeti erő magassabb fokozására sincs irányozva, szinte megadatik.

VI.

Az új társulat sem célja, sem érdekei tekintetéből nem hazai intézet. A hazafiságnak a többi intézetek rovására vagy éppen azok kiszorításával való emelkedése saját testében dúlna és a nemzeti jóléten gyógyíthatlan sebeket ejtene. Hanem létezik még egy harmadik oldal, melyről tekintve egy hazai intézmény nevére tarthatna igényt.

Talán új elveket hoz érvényre a biztosítási ügyben, talán új eszmék valósításával foglalkozik, melyek a régibb intézetektől távol voltak, talán a kezelésnek valami új, eddig nem ismert szervezetét, és minden eddigi biztosítási feltételeknek egészen újakkal való felcserélését veszi célba.

Ha az új társaság ezen irányokban újításokat hozott létre, melyek csak ezen ország sajátjaiban gyökereznek, és a nemzet sajátos szelleméből és jelleméből folynak, akkor még nem lehet őt hazai intézménynek nevezni, habár meghagyhatnék neki specifikus jelleme, melyet magának tulajdonít.

Egy kis körtekintet intézkedéseire és ezeknek a régiebb intézetekéivel való rövid összehasonlítása hamar felvilágosítást nyújtand. —

Jobb áttekintés végett a fontosabbakat főcsoportokra osztályozom, és mindenekről különösen mondandók néhány szót. Szóljunk először a

rendszerrel.

A magyar társaság programjában nincs e tekintetben valami új vezérgondolat kimondva, minél fogva fel kell tenni, hogy az eddig minden más intézettől követett rendszert tökéletesen megtartotta:

Ha azonban a már előbb tárgyalt irat szavait szerzőjének a társasághoz állásánál fogva mint a társaság programjának kiegészítő értelmezését tekintjük, akkor valójában találtattnak benne figyelemébreztések a rendszer megváltoztatása iránt.

A fenálló társaságoknak szemökre vetik, hogy csak a biztosítások és bevételek sokszorosítására törekednek, és a személyekkel s tárgyakkal nem gondolnak. Az új társaságnál ez máskép lesz. E végre ügynökei biztosítások felvételénél a legnagyobb vigyázattal járandnak el a személyekről és biztosítandó tárgyokról előre a leg-

biztosabb tudomást szerzendik meg, a feleket gondosan fogják mindazon körülményekre figyelmeztetni, melyekre biztosításnál tekinteni kell, önszántokból nekik oktatást adandnak, s végre őket megintendik, hogy nagyobb kiadást ne tegyenek, mint a mennyit a biztosítás célja okvetlenül mngkiván. Ha erre nézve a programm tolmácsolónak állítása el is fogadtatnék, s megengedtetnék, hogy a régibb intézetek minden áron csak biztosítani akarnak, és ezen bevétel nagyobbítási törekvésök felett minden más czelt szem elől tévesztenek, mégis mindig kétséges marad, valljon az ilyen, csupán a felekkel való közlekedést illető ujitás, mely a régibb intézeteknek a községgel való érintkezésében állítólag eddig ismeretlen volt, — rendszerben való változásnak mondható-e? Ilyennek mindig a vállalat alapelveit kell illetni, nem pedig azon elveket, melyeknek megtartása és keresztülvitele nem a legfőbb igazgatás hatalmában fekszik, hanem egyes egyedül azon személyiségtől függ, ki a biztosítási üzletet egyesekre nézve kezeli. Ezen személyiségeket egyes cselekedeteikben nem lehet ellenörködés alá venni, és nem létezik mód melylyel őket a többször említett szerző által biztosítási felvételeknél ajánlott elővigyázatra, még kevésbé pedig az általa annyira ohajtott oktatások valóságos al-

kalmazására kényszeríteni lehetne. Minden tisztelet mellett, melylyel a magyar társaság ügynökei iránt viseltetünk még legkisebb próbánk sincs azon türelmökről és oktatási vágyukról, melyet Osztrowszky ur a régibb intézetek ügynökeinél nélkülöz. Lehetnek tehát neki szép reményei és jámbor ohajtásai, melyeknek jövőbeni valósitása azonban semmi intézkedés által sincs biztosítva, melyek tehát egy rendszernek; azaz egy alap gondolatnak nevére, melynek keresztül vitele az intézkedések természete által biztosítva van, s a véletlentől valamint a legfőbb s legalsóbb igazgatásbani személyváltozástól merőben független, semmi igényt sem tarthatnak. — A mint a biztosítás célját illetőleg a biztosítást kereső közönségnek oktatása hathatós modor és maradandó intézkedések által tenni lehetett, az a régibb társaságok által egész kiterjedésben már megtörtént. Az ajánlatok nyomtatott példányaiban szóról szóra meg vannak a biztosítási jegyek legfontosabb feltételei is. Ezeknek egyikében ez áll: „A biztosítási díj egyes egyedül a biztosításnak, soha pedig a kártérítésnek zsinórmértéke“ stb.

„A biztosítandó összegek a biztosítást vevőnek kimondása és kívánsága szerint határozatnak meg, míg beálló káresetnél a biztosított épületrészek megbecsültetnek, és a kártérítés

azon arányban történik, a melyben a biztosított összeg a valódi érték összegéhez áll. A következő példa ezt bővebben megmagyarázza: Valamely háztető 1000 pfrtra volt biztosítva; a ház tűzkárt szenved, mely 500 pfrtra becsültetik, az épen maradt részek pedig 700-ra becsültetnek, minél fogva a tetőnek az égés előtt 1200 frt értéke volt. Miután pedig reá csak 1000 frt (a valódi érték $\frac{5}{6}$) volt biztosítva, tehát a biztosítást vevő a 200 frtnyi maradékra ($\frac{1}{6}$) nézve saját maga biztosítója volt. A kár tehát ezen esetben olyformán oszlnék el, hogy az intézet annak $\frac{5}{6}$ -át, azaz 446 frt 40 krt fizetne, a biztosító pedig a kárnak $\frac{1}{6}$ -át viselné, azaz 83 frt 20 krt “

„Minél fogva az értéknek valódi és helyes bejelentése a biztosítást vevőnek saját érdekében volt.“

Ha ezen határozatnak értelmét egy vagy más biztosítást kereső nem fogta fel egészen, akkor a régibb intézetek ügynökei daczára minden ellenök szórt vádnak, mindenkor értelmezői kötelességüket teljesítették, és semmi utógondolat, semmi tekintet saját érdekekre nem tartotta őket ettől vissza.

Nem találkozzunk tehát ez irányban a magyar társaságnál semmi új, valamely rendszerre testesült gondolattal.

De talán a rendszernek ezen eltérése az új

társaság által kitűzött czélok eltérésében áll. Mert elég különös, de Osztrowszky ur iratában azon vád mellett, hogy a régibb intézetek az eszközök figyelembe vétele nélkül csak a bevételek nagyobbitására törekednek, az evvel ellenmondásban levő állításra is bukkanunk, hogy t. i. ezen régibb intézetek osztalékai nem jelentékenyek, hogy tehát a biztosítások nagy száma nem vezet a tiszta bevételek bővítésére. Ezt fontolóra véve a magyar társaság elővigyázattal és óvakodva fogadand el biztosításokat. Inkább kevesebb biztosítást es nagyobb osztalékokat.

Legyen szabad ezen iránynak a zárszóban való megvilágosítását fentartanom, hol még az utolsó véd-okról leend szó, melylyel a magyar társaság tisztán hazai jellemét bemutatni akarja.

Tekintsük már most sorra :

a biztosítási feltételeket ,

az árszabásokat ,

az ügynökséget ,

a káresetekbeni eljárást.

Hogy a magyar társaság biztosítási feltételeinek formulázásában semmi újítást sem engedett magának, és azokat majdnem szóról szóra a régibb intézetektől átvette, megvallja egészen a többször említett irat szerzője maga mindjárt a munka elején, miért is további bizonyítékok feleslegesek. Nem hagyhatom azonban említetle-

nül azon feltűnő ellenmondást, melyet elkövet, midőn egy részt a régibb intézeteknél a biztosítási feltételek óvatos szerkesztését a magyar közönség iránti alapos bizalmatlanságnak rója fel, miután fel kell tenni, hogy mint idegenek kevesebb lelkiisméretességre fognak találni, és mégis másrészt, habár a bizalmatlanságnak ezen forrása a magyar társaságnál elesik, mégis ezen a bizalmatlanság által követelt és kikötött biztosítási feltételek tökéletes megtartását szükségesnek találja.

Ilyen ellenmondások azonban semmi ilyenmü nyilatkozványokban nem vétetnek oly szorosán. A régibb intézeteknél fenálló intézkedések rágalmaztatnak, gyaláztatnak, hanem azért mégis igen természetesnek találtatik, hogy a magyar társaság azokat tökélyesen magáévá tegye. Elösmertetik, hogy sehol sem alkottatott valami új, és a haza mégis várjon valami újat. Nem nyújtatik egyéb mint szép frázisok, mint ígéretek, melyeknek teljesítésére semmi kezesség sem létezik, és melyeknek meghiusithatása alárendelt organumok kezébe adatik.

Mi tanusithatja jobban e tételek mindegyikét, mint egy futó pillanat az új társaság árszabásaira? Itt lett volna alkalom, megmutatni az országnak, hogy a régibb intézetek zsarolták, hogy elvonták tőle azon könnyítéseket,

melyeket az ország joggal igényelhetett volna. Itt mutathatta volna meg, hogy az új társaság keletkezése az országra nézve jótétemény volt. Itt adhatta volna bizonyítványait a régiebb társaságokat illető azon vádjára, hogy ezek csak bevételeik nagyobbítására törekszenek, és azért náluk minden biztosítási ágban szerfelett magas árszabások vannak. De éppen e téren maradt a kezdeményezés és tovább haladás egészen a régiebb intézetek részén, és az új társaság eszmékbeni termékenysége nem ment tovább, mint, hogy ott, hol a közönség előnyéről van szó, magát egészen amazok nyomdokaihoz tartsa.

Legkirívóbban tűnik ki az új társaságnak ezen önállástalan, más intézetek kezdeményezését elváró eljárás azon biztosítási téreken, hol az önkényüleg felvett állás nagyságánál és azon helyzetnél fogva, hova az ország irányában lépett, különösen hivatottnak látszik, alkotólag fellépni. Míg a jégkár elleni biztosításokra nézve a régiebb intézeteknél nem ismert más árszabást mint az 1857-it, ő sem ismert az ő közönsége számára ennél jobbat, hanem ügynökeinek való elküldés végett csak olyan árszabási tetteleket készített, melyek pontról pontra azokkal hason tartalmuak voltak. De alig hallotta, hogy a régiebb intézetek időközben az 1857-ki jégkár elleni biztosítás árszabásától eltértek, és azt 1 :

szállították, ők is mindjárt siettek az ő jégkár-árszabásaikat legalább az I. osztályu árszabási tételekben a régi intézetek ebbeli új árszabásukkal öszhangzásba hozni, és az előbb elkészített árszabást visszatartani. Mindamellett eltér a magyar társaság árszabása a régibb intézetekéitől mindazon pontokban, hol tökéletlen tudomás miatt a legelőbb lemásoltakra kellett szoritkoznia. Minden utánzás mellett tehát itt is a biztosítást kereső közönség érdekére a régibb intézetek több tekintettel voltak, mint a magyar társaság. Győződjék meg erről a tisztelt olvasó ezen irat végén mindkét részről 1858-ra kiadott árszabások összehasonlítása által! A felvilágosodott magyar közönség képezzen már most magának ezen tényekből ítéletet, ha valljon a régibb intézetek vagy az új társaság képviseli-e a haladás eszméjét?

A többi biztosítási ágakban is csak úgy tartotta magát a magyar társaság árszabásaival. Mindenütt tökéletes ragaszkodás a más intézeteknél már régen fenállóhoz. Minden saját önálló gondolatnak hiányában maradt. A magyar közönség azonban mind az árszabásokra, mind a biztosítási feltételekre nézve a magát hazainak nevező magyar társaságtól valami egészen újat, a régi intézeteknél már fenállótól egészen eltérőt várt, a mint a szerző azt itt többször idézett

iratában remélteté. Azonban megelégedésére és a társaság jövője feletti teljes megnyugvására szolgál, hogy nem vezettette magát tévutakra, és ezen várakozások egyikének sem felelt meg. Mindamellett megmarad a társaság igényei mellett, hogy magát nemzeti alkotmánynak nevezze, mely a nemzet szellemének új ösvényt nyújt.

Menjünk már most át az ügynöki organizmusra, melynek Osztrovszky ur irata különös figyelmet szentel. Megmutattatott már, hogy daczára azon bőkezűségnek, melylyel a régiebb intézetek ügynökei ellen szórja a vádakát, semmi megállható intézkedést nem tud felhozni, mely által az új intézet ügynökeinél a megrótt bajok ellen (tudniillik a százaléknak biztosítások és díjak sokszorosítása általi szaporítás utáni törekvés, és szántszándékos meghagyása a közönségnek a biztosítás célja és valódi feladata feletti tudatlanságban) alapos, tartós viszonyoktól és személyektől független orvoslást elért volna. Ő e tekintetben minden reményét az igazgató egyéniségekbe, és azoknak állásába és jellemébe helyezi, kik az új intézetnek mint ügynökök szolgálандnak. Mily kevés biztosság fekszik ebben, és mily gyenge korlát állittatik fel ezzel a tulajdon érdek szózata ellen, mely minden emberben többé vagy kevesebbé főhatalomra vergődik, és melynek még ott is, hol a leg-

szentebb érdekekről van szó, a jobbérzés, az önmegtagadás ereje csak rövid ideig áll ellent, — elismeri maga a szerző, midőn mindjárt eleinte mondja: „Igaz ugyan, valamint államban a rossz törvényt is tűrhetővé teheti a bírák bölcsesége, úgy egyes társulatok hiányos szabályait is pótolhatja a kezelők ügyessége és becsületessége. Ámde úgy itt, mint amott az érdeklettek valódi biztosítéka nem az egyéniségekben, hanem a törvények s illetőleg szabályokban található fel egyedül.“

Mit használ az ügynökök átgondolt, óvatos megválasztása, ha a régibb intézetek intézkedései a százalékot illetőleg egészen megtartattak, sőt még azokon túljártak, ha az ügynök fáradtságának és tevékenységének jutalmát, melynek az Osztrovszky ur értelmében tett föltevések szerint sokkal nagyobbaknak kellend lenni, kizárólag a százalékban látja? Ha az új intézet a százalék meghagyását a buzgalom felserkentésére szükségesnek tartotta, és nem gondolta képzelhetőnek, hogy ügynökségeket fizetés nélkül mint tiszteletbeli hivatalokat át lehessen ruházni: miután már az ember természete úgy hozza magával, hogy buzgalmának és tevékenységének tartósságára csak annak összekötése saját érdekeivel nyújthat teljes kezességet; ki nem kerülheti ezen felfogásra szükségesképen további következtetést, hogy csak ezen érdek

növekedésével, csak a százalék szaporodásával fog a buzgalom és tevékenység is növekedni. Ugy lesz az a magyar társaság ügynökeinél is, hogy mindenek előtt a biztosítások és díjak növekedésére fordítandják figyelmöket, és e mellett főleg saját érdeköket tartandják szem előtt. Ők ép oly kevésbé fogják magokat egyik általános emberi törvény alól kihúzni, mint a többi intézet ügynökei. A magyar társaság vezényletének ébersége itt ép oly kevésbé fogja a dolgokat máskép alkothatni, valamint azt a többi intézet vezénylete nem tehette. Csak egy új alapelv, csak egy új szabály, ha a magyar társaságnak sikerült volna ilyen feltalálni, meghozta volna amaz ohajtott biztosítékot.

Persze hogy Osztrovszky ur az okot más intézetek fővezényleteinek is tulajdonítja, mint melyek szinte csak a bevételek bővítését vadászzák, és ezért az ügynökök némely helytelenségénél, például valamely biztosításnak sokkal magasabb értékbeni felvételénél mint mennyivel a biztosított tárgy nyilvánosságosan birhat, szemöket „behunják.” — De ha az ember meggondolja, hogy ily eljárásoknál az ő saját belátása szerint csak az összes (brutto) jövedelmek, nem pedig a tiszta bevételek és osztalékok növekednek, akkor ezen fővezényleteket a társaságnak valódi érdeke is kell hogy kényszeritse, miszerint

ily eljárásoknak elejét vegyék, ha csak nem gyanúsítja őket is a szerző, hogy az általok képviselt intézetek virágzásával kevesebbet gondolnak mint saját érdekekkel, és hogy az ő nézetök szerint e kettő nem halad egyformán. Azonban e pontnak tárgyalása, a mint már említettett, a zárszónak tartatik fen.

Vége a káresetekbeni eljárás jó tekintetbe. Itt is hallgat az új intézet programja és ennek magyarázója valamely új, a régibb intézetek előtt eddig ismeretlen intézkedésről. Az utóbbi a kárfelvételnek igen egyszerű módjáról, a mint az eddig bizonyosan mindenütt divatozott, értekezik. Hogy a becslés szakemberek által történik, a magyar közönség előtt nem új.

Valamely kár okai és terjelme felvételének nehézségeiről pedig a magyarázó ur épen semmit sem szól. Ha ez egyszer teljesen sikerült, a többi minden fáradság nélkül magától jó.

A kárnak számokbani kifejezése, a mennyiben ez szakemberektől függött, még ritkán tett valamely kárt szenvedett biztosítottat elégületlenné, hanem leggyakrabban azon előkérdésekre való kedvezőtlen felelet, melyek a kár eredetét és terjelmét illetik. Ha az új magyar társaság ezen fontos kérdéseken egészen túl nem teszi magát, hasonló elégületlenséget és ugyanazon

bizalmatlanságot fogja gerjeszteni, melyet programm-magyarázat szerzőjének véleménye szerint a régibb intézetek a magyar közönségben magokra vontak.

Hanem elfelejtjük, hogy az új intézetnek e tekintetben nem lesz oly gondoskodásra szükség, mint a többi intézetnek. Miután hazai alkotás, tehát a biztosítottak becsületességéről már egy előre biztosítva van, míg a régibb intézetek mint idegenek ezen a lelkiisméretből származó tekintetekben soha sem részesültek, és nem is részesülnek, és ezért nekik az elégtelenségek okozó elővizsgálatokat minden esetben meg kell tenniök.

Osztrovszky urnak ezen a magyar nemzet becsülete iránti szeretetreméltóságát már fönebb kellőleg méltányoltuk.

Hanem ez irányának egész ürességét és azon profanatiót mutatja, mely ezen intézetnek hazai nevezetében fekszik. — A szerző egy helyen azt mondja, hogy az ügynökök biztosítás felvételeknél nem adják a kellő oktatást, a honnan származik, hogy a tárgyak gyakran túlzott értékben biztosítatnak. Ennek az a következménye, hogy káreseteknél elégtelenségek támadnak, ha azután nem a biztosított érték, hanem csak a kár térített meg. Hozzá teszi, hogy éppen az ilyen túlzott értékben biztosított tárgyaknál

fordúlnak a káresetek leggyakrabban elő. Ez nem lehet véletlenség, hanem kell, hogy azon felek szándékában feküdjék, kik ilyen biztosításokat tétetnek. Hanem azután nem is csuda, ha az ilyen felek nem akarnak felvilágosíttatni, és káresetekben elégületlenségöket nyilatkoztatják. Az ilyen felek elégületlenségét azonban a közönség elégületlenségének nevezni, és bizalmatlanságának forrását abban látni, hogy azoknak, kiknek jellemét csak érintetni akarjuk, nem nyújtatik minden, ezt csak a legnagyobb elfogultság teheti, mely fel sem képes fogni állításának horderejét.

A mily kevésbé képesek az ily felek a közönségnek a régibb intézetek iránti bizalmatlanságát, — a mely a programm-magyarázat szerzőjének ugyis csak merő koholmánya, — gerjeszteni, ép oly kevésbé tették azt a régibb intézetek felügyelői és utazó ügynökei, kikhez valaha a szerző épen ugy mint előljárója az új vállalatnak, ezen saját nagysága és nem a nemzeti jólét zsámolyának annyira magasztalt alkotója, szinte tartoztak.

Tudni már, kik az elégületlenek, kik az országban bizalmatlanságot gerjesztenek, és a fenálló intézeteknek szerző által annyira gyaláztott utazó ügynökeiket minden szemrehányástól fel kell menteni, ha ő általuk ilyen elégületlenek,

és ezek által a közönségben bizalmatlanság t madt. Ők csak kötelességöket tették, és szigor ságukért elismerést érdemelnek. De ha szer azt hiszi, hogy túladakozók voltak, hogy kárt ritések engedményezésében túlságig mentek c feleknél is, kik inkább szigort és rövidítést é demeltek volna, akkor meg nem fogható, miké támadhatott valahol az országban a régibb intézetek iránt bizalmatlanság?

Tehát csak egy harmadik valami mar hátra, a mi a régibb intézetek utazó ügynöke szemrehányásainak célpontjává teszi. Ezt ne mondja ki ugyan szóval, de nem gondolható egyebet mint ezen utazó ügynökök jellemét. Itt hedvencz themájára jövünk: „az idegen lét átkára, melytől a becsületese a népben megtagadják szolgálatoakat

Itt ugyan a polgártársak javáról, azokna létéről volt szó, hanem idegeneknek ebben s gédkezet nyújtani, megtiltá a honi érzet. A m tehát a hazafiság magyarázó urnak és előljárój nak megengedett, azt megtiltá sok más magya nak. Az intézetek tehát a választásban ige szük körre voltak szoritva, és így semmi csuda ha az ő nézete szerint a legalkalmatlanabbakr esett, a kik azután természetesen bizalmatlansá got gerjesztettek. Így egy részt az intézetekne rovatik fel, hogy mint idegenektől a jobbak el

vonták részvétüket, és mégis másrészt azok tétetnek felelősökké, hogy ezen visszavonulás oly rossz gyümölcsöt hozott. Így a nemzetnek sem becsülete, sem belátása nem kiméltetik, csak hogy néhányaknak szándéka a nemzet legjobb érzéseit saját céljaikra felhasználni, előmozdítottassék.

Az utazó ügynököknek a társaság és a közönséghezi viszonyára nézve az igazság abban van, hogy ők feladatukat mindkettő irányában mindig hasonló tekintettel teljesítették, és hogy sem rosszabb hazafiak sem rosszabb emberek nem voltak, mint a programm-magyarázó és előljárói, kik most már a haza szolgálainak adják ki magokat. Illendő és gond nélküli létet biztosító jutalom volt és marad mindig a legjelesbek kecségtetése és kötelesség szerinti tevékenységök legjobb kezessége. Erre az intézetek mindig a legnagyobb gonddal voltak; miért is miután ama visszavonulási tényerők az ország legképesebbjére és legalkalmasabbjaira nem hatottak, hanem csak tisztátalan szolgálati buzgóság ocsmány rágalma voltak, mindig azon helyzetben látták magokat, hogy felügyelői vagy utazó ügynöki állomásra a legjobbakat és legképesebbeket választhatták. Hogy ezt tették is, arról Osztrovszky ur kételmei daczára kezeskedik az összes fővezényleteknek intézeteik érdekeibe való betekintésük.

VII.

Az eddig adott értelmezések az új magyar társaság eredetét, intézkedéseit és eszközeit leték, és azon eredményre vezettek, hogy teljes jogtalansággal tulajdonítja magának egy hazalkotás, vagy éppen intézmény nevét. Kimutatta a legvilágosabban ezen szent név közvetett közvetlen bitorlásának az ország jólétére való veszélyes voltát. Azon keresztes had, melyet néhány ember a fenálló intézetek mint idegenek ellen majd nyíltan, majd a gyanúsítások és roszakaratu rágalomok fogásaival papol, némi siker esetében, a mint kimutattatott, az ország legfontosabb anyagi érdekei ellen fordulna, és a nemzet jólétnek sok időre rossz napokat készítené.

Nincsen már most egyéb hátra, mint a fővédokot, mely az új intézet szószólóinak némileg a nehéz ágyuk gyanánt szolgál, és melylyel minden az ő szentélyökre, a magoknak tulajdonított hazai jellemre intézett megtámadást győzedelmesen visszaverhetni vélnek, közelebbre megtekinteni.

Ezen felvilágosítás folytán érintetett már, hogy a régibb intézetek elleni fővád abban áll, hogy évenként milliókat visznek ki az országból.

Az új intézet ellenben biztosítja az országnak ezen milliók megtartását, megóvja tehát nemzeti vagyonoságot mindig visszatérő kisebbités ellen. Mert ha az intézet virágzik és jelentékeny nyeresége lesz, akkor a milliombok mégis azon ország javára esnek, a melyben megmaradnak, a helyett hogy, mint ez a többi társaságnál történik, idegen tartományokba folynának.

Ezen állítás helyességért szükséges már most a szoros, minden merő szópompától gondosan óvakodó, de a dolgot magát annál erősebben szemügyre vevő megvizsgálás próbakövét alkalmazni: Hiszen ez ugy is az egyedüli állítás, mely valamely magasabb, általános és jogosult nézpontról bélyegét magán viseli, melyet a többi állításoknál, melyekkel az új intézet specificus jellemét igazolni akarják, teljesen nélkülözünk.

Valamely tényleges viszony természetének megítélésénél, hogy a fölületességet kikerüljük, soha sem szabad a pillanatnyi helyzetet tekintetbe venni, hanem meg kell a változásnak azon stadiumait gondosan fontolórra venni, melyek reá várnak, és különösen ott, hol a dolgok természetes folyásának azokat nem a távol jövőben, ha-

nem a legnagyobb valószínűséggel már egy ig
közel levő korszakban előidézni kell.

Mindenek előtt azon egyéniséget kell m
vizsgálni, melylyel az új vállalat szoros öss
kötötésben áll, és annak gondos meg szemle
séből szerzendő azon meggyőződés, valljon m
van-e ennek különös helyzetébe való jában
vállalatnak azon saját szerü jelleme biztosít
mely jellem a nemzeti vagyonoság kisebitése
len irányoztattik, — és ha igen, mesze idő l
van-e ez biztosítva?

Más országokban valamely keresk
delmi vállalat ajánlását azon indokból, ho
ez által ahonnak nagy nyereség biztosítva mar
eddig ugyan nem ismerték. A kereskedelmi re
szernek azon kora is, mely a kész pénznek az
szágbani megtartását feladatul tűzte ki magán
mert csak ebben látott nemzeti gazdagság
mindenütt már régen elmúlt. Azon fölül biz
sítási vállalatoknál, melyeknek természetök
fogva nagyobb térekre kell kiterjeszkedni, il
nemü iránynak mint a biztosítás lényegével
lenkezőnek magasztalása gondosan kikerültete
mert a biztosítási ügy csak k o r á l l a p o t j á b
lehetne helybeli vagy tartományi, a magyar tár
sá géhoz hasonló iránynak megengedésével pec
m i n d e n országának azon aggodalomból, ne ho

saját pénzei kifolyjanak, minden külföldi biztosítási társaságtól el kellene zárkózni.

Mindamellett el akarom magamat határozni, hogy ezen iránynak némi jogosultságát megengedjem, és csak azt vizsgálom, vajon lehet-e azon egyéniségnek, melyben az új vállalat egyénítették, természetéből azon feltételeket kivenni, melyek az irányt tetté, még pedig maradandó tetté érlelik.

Az új vállalat nem öszpontosul valamely egyes fizikai személyben, mely minden kigondolható körülmények közt a hazai földhöz volna kötve. Szintoly kevésbé elválaszthatlanul van összekötve oly családokkal, melyek örök időkre a honhoz csatolvák. Végre nem képviseltetik oly testület által, melynek alapszabályai nemzeti szerkezetet biztosítanak.

Sőt inkább az új vállalat egy egészen a többi biztosítási társaság mintájára alakult részvényes társaság által keletkezett, melynek első tagjai, a részvényesek, nem valamely alapszabály, hanem a tényleges viszonyok következtében legnagyobb részt belföldiek, ha nem is mind olyanok, kik az országban laknak. Azonban ha az új társaság alapszabályaiban taláztatnak is némi nehézségek a részvények át ruházásában, azért ép oly kevésbé mint más részvényes biztosítási társaságoknál van itt lehet-

lenítve a birtokos változása, és nem is igen lehet, mert a kereskedelmi vállalatok átaljában a merev megszorítást nem tűrik és ez már egyelőre bizalmatlanságot és kedvelenséget gerjeszt.

Az új társaság részvényeivel tehát az fog történni, a mi más társaságok részvényeivel már régen történik. Ha az új társaság virágzik, akkor részvényei kedvelték lesznek, és ha a venni akarók a kedvelt anyagi biztosítékokkal bírhatnak az új birtokosaik részére való átruházás nem fog elleneztetni. — Ezt feltéve nem sokára minden országban lesznek részvényesei, és azok jótéteménynek, hogy a nyereség megtartatik az országnak, nem sokára vége lesz.

Valosuland-e tehát az új társaság ezen törekvése miszerint a nemzeti gazdagságot megkarná tartani az országnak? — az legalább igen kétes.

De mennyire túlhaladják ezen bizonytalan előnyt ama hatalmas hátrányok, melyek ezen iránynak az ország meggyőződésében való dialalához kötvék, és mily képzeleti ezen előny az országra magára nézve! ha az ország ezen irány által megvesztegetve kizárólag az új társaság felé hajlik, és a többi intézetet kiszorítja.

Mily hatalmas segéderők megszűnnek akkor rendelkezésére állni.

Tegyünk fel egy pillanatra, hogy a régibb társaságok nagy nyereséget húztak ki az országból, de mily dúsan egyenlített ki ezen veszteség az által, hogy az országnak megvolt biztonsági érzete azon öntudat által, hogy bármily nagy és az országba elterjedt balesetek érijék, a rendelkezésére álló idegen segédforrások elégségek arra, hogy a pusztítások minden nyomát eltöröljék.

Azon jótékonyághoz képest, mely ez idegen segélyforrások biztonságban fekszik, azon néhány ezer forint, mely állítólag az országból kivándorol, tekintetbe sem jöhet.

De a messze elterjedt biztosítási vállalatok lényege magával hozza, hogy egy országból aránylag igen kevés nyereséget huzhatnak.

Minden kereskedelmi vállalatnak messze kiterjedésében fekszik legjobb biztosítéka, s hogy az egyeseket ne szorítva, és kelletinél túl ne terhelje. A hol néhány részvényes nyereségéhez sok ezer ember a legkülönbélebb országokból járul, ott az egyes tartományok járulékaik ezen nyereséghez csak csekélyek lehetnek. Miért is biztosítási vállalatnál, mely még inkább követi ezen elveket, és nem csak a biztosított javak sokaságában, hanem azon körülményben is, hogy ezek térségileg is messze egymástól fekszenek, virágzásuk legjobb alapját birják, természetes

következés, hogy a nagy területnek minden része az összes nyereséghez csak csekéllyel jár hozzá, melyről nevetséges volna állítani, hogy a jólétre csak legkevesebb befolyást irányít. Ezen nagy térségben való elterjedés ilyen intézeteknek lehetővé teszi, hogy egy tartományban a nyereséget ne tegye törekvésének főtárgyává, és némely esztendőben azt ne csak nélkülözhesse, hanem még kárt is elszenvedjen.

Az ily vállalatok követhetik azt, mit a többször említett irat szerzője szemökre vet, és ami mégis az ő rájuk fogott szándékkal homlok egyenest ellenkezik. Hathatnak arra, hogy a biztosítások száma folyvást nagyobbodjék arra való tekintett nélkül, hogy ezáltal az osztalékok — vagy inkább a tiszta jövedelmek — (mert az osztalékok, miután a biztosítási intézetek sok országban egyszersmind működnek, nem nyújtanak zsinormértéket a biztosításoknak az országban való sikerére, hanem csak az eredményezett összes tiszta nyereségekre) semmikép sem növekednek, hasonló arányban.

Ők a biztosításoknak ezen növekedésével inkább az országra mint saját magokra jótékony alapelveket követnek, mert épen csak ez teszi lehetővé a biztosítási díj jelentékenyebb leszállítását. Lehetséges minden esetre, hogy biztosí-

tásbani korlátozás nagyobb nyereséget biztosít. De ha azon szándék, mit a többször említett irat szerzője az új társaságnak tulajdonít, igaz, és a biztosítási üzlet mind azon közlátozással és részleteséggel, melyek felett ő értekezik, üzetik, ha egyáltalában ott azon nézet túlnyomóságra vergődik, hogy a kártérítések az által szállíttassanak le lehetőleg a minimumra, hogy csak oly szilárd tárgyakra fogadtassék el biztosítás, melyek legkevésbé vannak kitéve elemi károknak akkor szerző jóslata, hogy a részvényesek osztalék a igen nagy leend, beteljesedhetik. Hanem ez által a vállalat legfőbb feladata kellőleg fel van világosítva. Az ország hadd fizeszen, hogy a részvényesek nagy nyereséget húzzanak és meggazdagodjanak, és az egyetlen, különben meg nem állható vigasztalás abban álljon, hogy hiszen ez a sok, néhány ember kezébe a többség rovására hozott pénzösszeg az országban marad.

Az új társaságnak ezen céljával szemközt a régibb társaságoké, hogy a biztosítások folyvást szaporodjanak, elhomályosíttatik, néhány ember meggazdagodása az országnak a leghöb-ben ajánltatik, a régibb intézetek azon törekvése pedig, hogy a megtéríthetlen pusztítások száma, melyeket a javak elemi események által szenvednek, és így a szerencsétlenségek elterjedése mi-

nél kisebb körre szorítottassék, könnyelműségn mondatik. — A régibb intézetek majd olyanak melyek az ország zsirját kiszíjják, majd ismét könnyelműek, hogy saját hasznukra nem néznek.

Igy nem átalják a legellenkezőbb állításokat kimondani, csak hogy a nép kedélyében s lárd alapot nyerjen azon téveszme, hogy a fenál vállalatok hazafiatlanok, s az ország elidegenítését megérdemlik. De az új vállalat szándékar leesett a fátyol, és minden fogása, ámbár a ne legszentebb érzéseire irányoztatott, csak annál vétkesebb nyeglesség, minthogy kizárólag éhes kereskedelmi üzérkedésnek és semmike sem a nép valódi érdekenek szolgál.

A kezdetben adott rövid történet mutattá, hogy a régibb intézeteknek az ország java jobban fekszik szivükön mint az új pompás vállalatnak, hogy korántsem húztak még ki oly nagy összegeket az országból, mint szerencsétlenségé enyhítették, és családokat az inség és nyomortó megmentették, és hogy átaljában arra törekedtek, miszerint mindenek előtt az országnak és csak azután magoknak legyenek hasznosak. Anélkül hogy szélsőségekre vergődtek volna, össztudták egyeztetni a helyes kereskedelmi elveket azon magasabb feladattal, hogy sok ezer ember jólétének őrei legyenek.

Ha idegenek voltak, azért mégis megérdemelték az országban polgárjogot, és a polgárkoronát is, mely sohasem illeti a phrazist, hanem a tettet.

Az ország nem is fog az eddig a régibb intézetekiránt viseltetett elvektől saját előnye ellen, eltérni, az iránti részvét, mely daczára minden kisebbitő állításnak nagy, és mindig növekedőben van, ezen irányhoz hű maradand, s a nemzetnek megtartatik azon drága kincs, mely nála ugy mint egyeseknél minden valódi boldogság feltétele t. i. megnyugvás és gondtalanság a jövőre nézve. A fenálló intézetek óvó szárnyai alatt az anyagi javakat nem kell semmi kemény csapástól féltetni, ezeken a legerősebbek csapások is nyomtalanul elvesznek.

A mire az akaratosoknak egy kis serege törekszik, t. i. egy mesterséges állapot előidézésére, hogy egy kereskedelmi vállalatnak ideiglenes tartama és virágzása lehetővé tétessék, az ország fontolóra vevén, hogy a természet törvényei szerint ily állapotnak ismét a rendes állapotba kell visszatérni, és hogy ezen átmenet nagy szenvedésekkel van összeköttve, nem fogja azt feladatának tekinteni. A kizárólagosságnak az új intézet által hirdetett, szószólói által mindenemü üres okokkal támogatott alapelve nem

nyerendi meg az országot saját számára, józ belátása teljes meggyőződése szerint megismeti vele az ennek elfogadásával anyagi javi fenyegető veszélyt, és megovandja azt attól.

Függelék.

Mig ezen munka sajtó alatt volt, a magyar biztosító-társaság igazgatósága régibb intézeteknek jégkár-elleni-díjszabályait — melyeket azelőtt csak részerként elfogadott — most már a többi részeibe is, az az teljesen magáévá tévén, ujlag bizonyítja: hogy csak a régibb társulatoknak létezése s eljárása ama uj intézetet a díjak leszállítására birhatja.

I.

Jégkár elleni biztosítási díjszabás

a magyar társulatnál 1858-ra

	I. osztály	II. osztály	III. osztály	IV. osztály	V. osztály	VI. osztály
Következő földterményekre való alkalmazással						
	Takarmányfűvek, takarmányrépa és burgonya	Minden gabnanem tengeri, hüvelyes vetemény és ezeknek szalmája	Téli repce	Nyári és sárga repce kender és len	Dobány és mindenmás kereskedelmi növény	Bor és komló
I. Szakasz. Azon földekre, hova az utolsó 5 év alatt jég épen nem esett, valamint Bács megye helyeiségeire Baja és Zombor stb.	$\frac{2}{5} \text{ ‰}$	2 ‰	$2\frac{1}{4} \text{ ‰}$	$2\frac{2}{3} \text{ ‰}$	4 ‰	5 ‰
II. Szakasz. Azon földekre, hova az utolsó 5 év alatt csak egyszer esett						

Jégkár elleni biztosítási díjszabás

I.

a többi intézetnél 1858-ra.

	I. osztály	II. osztály	III. osztály	IV. osztály	V. osztály	VI. osztály
	Következő földterményekre való alkalmazással					
	Takarmányfűvek, takarmányrépa és burgonya	Minden gabnanev tengeri, hüvelyes vetemény és ezeknek szalmája	Téli repce és bievitz	Nyári és sárga repce, kender, lenmag len és a többi kereskedelmi növények.	D o h á n y	Bor és komló
I. Szakasz						
Azon földekre hova az utolsó 5 év alatt lég épen nem esett						

**I. Jégkár elleni biztosítási díjszabás
a magyar tarsulatnál 1858-ra**

	I. osztály	II. osztály	III. osztály	IV. osztály	V. osztály	VI. osztály
Következő földterményekre való alkalmazásai						
Takarmányfüvek, takarmányrépa és burgonya						
Minden gabonanem tengeri, hüvelyes völgény és ezeknek szalmája						
Téli repce						
Nyári és sárga repce kender és len						
Dobány és mindennemű kereskedelmi növény						
Bor és komló						
I. Szakasz. Azon földekre, hova az utolsó 5 év alatt jég épen nem esett, valamint Bács megye helységeire Baja és Zombor stb.	2/5 0/0	2 0/0	2 1/4 0/0	2 2/3 0/0	4 0/0	5 0/0
II. Szakasz. Azon földekre, hova az utolsó 5 év alatt csak egyszer esett jég	3/4 0/0	2 1/2 0/0	3 1/8 0/0	3 3/4 0/0	6 1/4 0/0	10 0/0
III. Szakasz. Azon földekre, hova az utolsó 5 év alatt kétszer vagy többször esett jég, valamint Pusztamartfő Szolnok megyébe, és a következő helységekre, illetőleg melyeknek határa Bács megyében van, még pedig kivétel nélkül Ó-Becsén és mellette, Bresztovác, Cservenka, Feketehegy, Gajdobra, Kishegy, Kula és Pusztakula, Újvidék, Szeghegy, Sziregh, Ó- és Új-Sztápar, Szent-Tamás, Petrovác Ó- és Új Verbász és Zenta	1 0/0	0 4/0	5 0/0	6 0/0	10 0/0	15 0/0

II. Jégkár elleni biztosítási díjszabás

I. Szakasz. Azon földekre, hova az utolsó 5 év alatt jég épen nem esett.	4/5 0/0	3 1/5 0/0	4 1/2 0/0	5 1/3 0/0	8 0/0	10 0/0
II. Szakasz. Azon földekre, hova az utolsó 5 év alatt csak egyszer esett jég.	1 1/4 0/0	5 0/0	6 1/4 0/0	7 1/2 0/0	12 1/2 0/0	20 0/0
III. Szakasz. Azon földekre hova az utolsó 5 év alatt kétszer vagy többször esett jég	2 0/0	8 0/0	10 0/0	12 0/0	20 0/0	30 0/0

Jégkár elleni biztosítási díjszabás
a többi intézetnél 1858-ra.

I.

	I. osztály	II. osztály	III. osztály	IV. osztály	V. osztály	VI. osztály
Következő földterményekre való alkalmazással						
	Takarmányfűvek, takar- mányrépa és burgonya	Minden gabonanem ten- geri, hűvelyes vetemény és ezeknek szalmája	Téli repce és bivritz	Nyári és sárga repce, kender, lenmag len és a többi kereskedelmi növények.	D o h á n y	Bor és kumló
I. Szakasz Azon földekre hova az utolsó 5 év alatt jég épen nem esett, valamint Bács megye hely- ségeire Baja és Zombor stb.	2/5 0/0	1 3/5 0/0	2 1/4 0/0	2 2/3 0/0	4 0/0	5 0/0
II. Szakasz. Azon földekre, hova az utolsó 5 év alatt csak egyszer esett jég.	1/2 0/0	2 0/0	2 1/2 0/0	3 1/3 0/0	5 0/0	10 0/0
III. Szakasz. Azon földekre, hova az utolsó 5 év alatt kétszer vagy töb- ször esett jég, valamint Puszt- a-Martfő Szolnok megyébe, és a következő helységekre, illetőleg melyeknek határa Bács megyében van, még pedig kivételek nélkül Ó-Becsén és mel- lette, Bresztovác, Cservenka, Foketehegy, Gajdobra, Kishe- gyes, Kula és Puszt-Kula, Uj- vidék, Szeghegy Sziregh, Ó-és Uj-Sztapár. Szent-Tamás Petro- vác Ó-és Uj Verbász és Zenta	4/5 0/0	3 1/5 0/0	4 1/2 0/0	5 1/3 0/0	8 0/0	15 0/0

Jégkár elleni biztosítási díjszabás

II.

I. Szakasz. Azon földekre, hova az utolsó 5 év alatt jég épen nem esett.	4/5 0/0	3 1/5 0/0	4 1/2 0/0	5 1/3 0/0	8 0/0	10 0/0
II. Szakasz. Azon földekre, hova az utolsó 5 év alatt csak egyszer esett jég.	1 0/0	4 0/0	5 3/5 0/0	6 2/3 0/0	10 0/0	20 0/0
III. Szakasz. Azon földekre, hova az utolsó 5 év alatt kétszer vagy többször esett jég.	1 3/5 0/0	6 3/5 0/0	9 0/0 2/3	10 0/0	16 0/0	30 0/0

I. Jégkár elleni biztosítási díjszabás
a magyar társulatnál 1858-ra

	I. osztály	II. osztály	III. osztály	IV. osztály	V. osztály	VI. osztály
Következő földterményekre való alkalmazással						
	Takarmányfűvek, takarmányrepa és burgonya	Minden gabbanum tengeri, hüvelyes vetemény és ezeknek szalmája	Téli repce	Nyári és sárga repce kender és len	Dohány és mindenmás kereskedelmi növény	Bor és komló
I. Szakasz. Azon földekre, hova az utolsó 5 év alatt jég épen nem esett, valamint Bács megye helységeire Baja és Zombor stb.	2 1/5 0/0	2 0/0	2 1/4 0/0	2 2/3 0/0	4 0/0	5 0/0
II. Szakasz. Azon földekre, hova az utolsó 5 év alatt csak egyszer esett jég	3 1/4 0/0	2 1/2 0/0	3 1/8 0/0	3 3/4 0/0	6 1/4 0/0	10 0/0
III. Szakasz. Azon földekre, hova az utolsó 5 év alatt kétszer vagy többször esett jég, valamint Pusztaszentmihály Szolnok megyébe, és a következő helységekre, illetőleg melyeknek határa Bács megyében van, még pedig kivétel nélkül Ó-Becsén és mellette, Bresztovác, Cservenka, Feketehegy, Gajdobra, Kishegy, Kula és Pusztaszentmihály, Újvidék, Szeghegy, Sziregh, Ó- és Új-Sztápar, Szent-Tamás, Petrovác Ó- és Új Verbász és Zenta	1 0/0	0 4/0	5 0/0	6 0/0	10 0/0	15 0/0
II. Jégkár elleni biztosítási díjszabás						
I. Szakasz. Azon földekre, hova az utolsó 5 év alatt jég épen nem esett.	4 1/3 0/0	3 1/3 0/0	4 1/2 0/0	5 1/3 0/0	8 0/0	10 0/0
II. Szakasz. Azon földekre, hova az utolsó 5 év alatt csak egyszer esett jég.	11 1/4 0/0	5 0/0	6 1/4 0/0	7 1/2 0/0	12 1/2 0/0	20 0/0
III. Szakasz. Azon földekre hova az utolsó 5 év alatt kétszer vagy többször esett jég	2 0/0	8 0/0	10 0/0	12 0/0	20 0/0	30 0/0

Jégkár elleni biztosítási díjszabás
a többi intézetnél 1858-ra.

I.

	I. osztály	II. osztály	III. osztály	IV. osztály	V. osztály	VI. osztály
Következő földterményekre való alkalmazással						
	Takarmányfűvek, takarmányrépa és burgonya	Minden gabbanem tenygeri, hüvelyes vetemény és ezeknek szalmájja	Téli repeze és bieritz	Nyári és sárga repeze, kender, lenmag len és a fobbí kereskedelmi növények.	D o h á n y	Bor és komló
I. Szakasz Azon földekre, hova az utolsó 5 év alatt jég épen nem esett, valamint Bács megye helységeire Baja és Zombor stb.	$\frac{2}{5} \text{ 0/0}$	$1\frac{3}{5} \text{ 0/0}$	$2\frac{1}{4} \text{ 0/0}$	$2\frac{2}{3} \text{ 0/0}$	4 0/0	5 0/0
II. Szakasz. Azon földekre, hova az utolsó 5 év alatt csak egyszer esett jég.	$\frac{1}{2} \text{ 0/0}$	2 0/0	$2\frac{2}{5} \text{ 0/0}$	$3\frac{1}{3} \text{ 0/0}$	5 0/0	10 0/0
III. Szakasz. Azon földekre, hova az utolsó 5 év alatt kétszer vagy többször esett jég, valamint Pusztá-Martfő Szolnok megyébe, és a következő helységekre, illetőleg melyeknek határa Bács megyében van, még pedig kivétel nélkül Ó-Becsén és mellette, Bresztovác, Cservenka, Feketehegy, Gajdobra, Kishegyes, Kula és Pusztá-Kula, Újvidék, Szeghegy Sziregh, Ó-és Új-Szűpár, Szent-Tamás Petrovác Ó-és Új Verbász és Zenta	$\frac{4}{5} \text{ 0/0}$	$3\frac{1}{5} \text{ 0/0}$	$4\frac{1}{2} \text{ 0/0}$	$5\frac{1}{3} \text{ 0/0}$	8 0/0	15 0/0

Jégkár elleni biztosítási díjszabás

II.

I. Szakasz. Azon földekre, hova az utolsó 5 év alatt jég épen nem esett.	$\frac{4}{5} \text{ 0/0}$	$3\frac{1}{5} \text{ 0/0}$	$4\frac{1}{2} \text{ 0/0}$	$5\frac{1}{3} \text{ 0/0}$	8 0/0	10 0/0
II. Szakasz. Azon földekre, hova az utolsó 5 év alatt csak egyszer esett jég.	1 0/0	4 0/0	$5\frac{3}{5} \text{ 0/0}$	$6\frac{2}{3} \text{ 0/0}$	10 0/0	20 0/0
III. Szakasz. Azon földekre, hova az utolsó 5 év alatt kétszer vagy többször esett jég.	$1\frac{3}{5} \text{ 0/0}$	$6\frac{3}{5} \text{ 0/0}$	$9\text{0/0 } \frac{2}{3}$	10 0/0	16 0/0	30 0/0

